

med omtrent 165 Kredse, og der maa sikkert ogsaa foreligge et ret stærkt gennemarbejdet Forslag om en Ordning med omtrent 124 Kredse.

Naar vi Socialdemokrater kunne gaa med til en ny midlertidig Valgkredsomlægning, altsaa undlade at kræve Grundlovens § 32 bogstavelig opfyldt — altsaa det store Antal: 165 Kredse, det, vi mange Gange have stillet Krav om og stadig ønske gennemført og kun opgive, fordi det har vist sig umuligt at faa andre Partier, som var nødvendige til Gennemførelsen, med dertil —, saa ligger det i, at vi maa have denne Sag ordnet. Det kan ikke forsvares at gaa til Valg endnu en Gang paa det Grundlag, vi gik til Valg paa sidste Gang, det er ganske ødelæggende for en parlamentarisk Udvikling. Men dernæst mene vi, at Kravet om en Grundlovsændring for Tiden, som Forholdene nu have udviklet sig, nødvendigvis maatte udvikle sig til Kravet om en almindelig Forfatningsreform. I 1905 var der en Række særlige Forhold til Stede, som gjorde, at man kunde have Haab om, at det kunde lykkes at begrænse Forhandlingen til § 32. Der skulde være Valg baade til Folketinget og til Halvdelen af Landstinget i 1906. En Række af de Mærkesager, som det regerende Venstre havde sat paa sit Program, var endnu ikke naaet til Løsning. Det havde haft sin overordentlige Betydning for hele den politiske Udvikling her i Landet, om man, inden man skred til Løsningen af disse Mærkesager, inden man skred til Behandlingen af Militærspørgsmaalet, var naaet til en Omordning af Valgkredsene. Spørgsmaalet om Kvindernes politiske Valgret havde endnu ikke trængt sig saa stærkt frem i Forgrunden som nu. Kvinderne havde ikke en Gang opnaaet kommunal Valgret. Men som Stillingen foreligger i Øjeblikket anser jeg det for umuligt at naa til en Grundlovsændring, der begrænser sig til § 32. Spørgsmaalet om Kvindernes politiske Valgret og Valgbarhed har rejst sig med en saadan Kraft, at det ikke kan holdes tilbage. Kvinderne have faaet kommunal Valgret, det næste Skridt, deres politiske Valgret, maa sikkert foretages samtidig med, at vi gaa til en Grundlovsændring, ligemeget, havde jeg nær sagt, hvad den saa ellers omhandler. Skal det store Apparat sættes i Scene, som en Grundlovsændring medfører: hele Rigsdagens Opløsning og nye Valg til Rigsdagen, tror jeg, det er umuligt at

komme udenom, at Kvinderne samtidig faa politisk Valgret og Valgbarhed.

Hertil kommer, at selve det Spørgsmaal, hvorpaa en begrænset Grundlovsændring hidtil er strandet, Spørgsmaalet om de kongevalgte Opløselighed, samtidig maa skaffes ud af Verden, ellers kunne vi overhovedet ikke naa til en Grundlovsændring. Der gik i Fjor Vinter forskellige Forlydender om Udveje til at komme ud over dette Spørgsmaal. De forekom mig alle fuldkommen umulige. Man talte om, at man kunde indrette sig saaledes, at alle Partier paa Forhaand enedes om, at man ved en saadan begrænset Grundlovsændring lod de gamle kongevalgte sidde, men at der ikke derved var skabt noget Præcedens for følgende Tilfælde. Det var en umulig Ordning. Enten blive de kongevalgte siddende trods Opløsningen, og saa er der skabt Præcedens for, at de skulle blive siddende, eller ogsaa blive de ikke siddende, og saa er der skabt Præcedens for, at de skulle opløses. Der fremkom de mærkeligste Projekter. Jeg erindrer et, der fremkom i et Blad: at man skulde bevæge de 12 kongevalgte til umiddelbart foran Opløsningsvalget at nedlægge deres Mandater for derpaa at blive genudnævnte efter Opløsningen. Jeg tvivler nu meget om, at noget saadant lod sig praktisere. Der var vist i hvert Fald en af de kongevalgte, som ikke vilde gaa ind derpaa. Alene ved at gaa ind derpaa vilde man fra konservativ Side lade dette Spørgsmaal staa som tvivlsomt, men selv det vilde man neppe fra konservativ Side gaa ind paa — fra konservativ Side, hvor man i saa høj Grad har fastslaaet Principet om de kongevalgtes Uopløselighed.

Vil man derfor ud over dette Spørgsmaal, og har man ikke og kan man ikke i en nær Fremtid vente at faa en meget kraftig demokratisk Regering, skal det ske efter Forhandling med de andre Partier oppe i det andet Ting, er der neppe nogen anden Vej at gaa end at komme ud over Spørgsmaalet om de kongevalgtes Opløselighed ved at afskaffe de kongevalgte, og det er ogsaa en Tanke, der er kommen frem og anbefalet fra konservativ Side. Men man maa fra den Side være klar over, at skal man afskaffe de kongevalgte, kan Demokratiet ikke gaa med dertil, uden at der samtidig foretages flere Forandringer i Landstingets Sammensætning. Ellers vilde det blot blive en Forandring i konservativ Aand. De kongevalgtes Opløselighed er, saa vidt jeg skønner, den eneste